

16 maart 1916

Belgisch onderwijs in ballingschap.

Onze correspondent te Havre schrijft:

De nieuwe Belgische schoolwet van 19 mei 1914 is aangenomen na hartstochtelijke discussies, te midden van tumult. Zij was nog niet toegepast toen de oorlog uitbrak. En nu is zij, eigenaardige bijzonderheid, die misschien enig is in de geschiedenis, voor het eerst van kracht geworden in de landen waar België zijn toevlucht gevonden heeft, nl. in Nederland, in Engeland en in Frankrijk. Dank zij de onvermoeide toewijding van minister Poulet zijn er in die drie landen scholen opgericht, door middel waarvan de ongelukkige kinderen nog hun nationale leven kunnen leiden. Het programma, dat bij de wet is vastgesteld, wordt uitgevoerd, met uitzondering van het onderwijs in de geschiedenis. Maar zelfs in ballingschap ontvangen de Belgische kinderen onderwijs in hun taal; zo worden de naar Frankrijk en Engeland uitgeweken Vlamingen in het Vlaams onderwezen. Wat het onderwijs in de geschiedenis betreft, dit moet zich in hoofdzaak bezig houden met het smartelijke tijdperk, dat België thans doormaakt. In het zanguur worden vaderlandse liederen onderwezen. Minister Poulet heeft nog het volgende voorschrift gegeven:

“In overeenstemming met art. 1 van het modelreglement der lagere scholen, waakt de onderwijzer met zorg dat de leerlingen zich gewennen, in alle omstandigheden, de regels der wellevendheid in acht te nemen. Het is hoogst wenselijk, dat de Belgische uitgeweken leerlingen zich onderscheiden door hun goede opvoeding en dat zij altijd uiterst beleefd zijn jegens degenen die, in een vreemd, doch

bevriend land, hen met de warmste genegenheid hebben onthaald.”

Het onderwijzende personeel is Belgisch en gediplomeerd. De scholen hebben recht op subsidies, die als volgt worden toegekend:

- 1°. Een toelage van eerste instelling: 150 tot 200 F per klas;
- 2°. Een grondtoelage per klas: ongeveer 600 F;
- 3°. Een bijgevoegde toelage per klas: 600 F per onderwijzer, 500 F per onderwijzeres;
- 4°. De $\frac{3}{4}$ in de periodieke verhogingen der wedden van het onderwijzend personeel;
- 5°. De $\frac{3}{4}$ in de vergoeding der schoolhoofden;
- 6°. Toelage voor onderhoud der lokalen (120 F per klas);
- 7°. Een toelage voor het aankopen van schoolbehoefden of kosteloze levering van schoolbehoefden.

De eerste scholen voor Belgische uitgewekenen zijn in Nederland opgericht en wel reeds aan het einde van 1914. Maar op ruimere schaal is het Belgische onderwijs in den vreemde geregeld in februari 1915, ongeveer een jaar geleden dus. De Belgische scholen in Nederland worden bestuurd door een Nederlands-Belgische commissie, de zogenaamde centrale commissie, waarvan de zetel te Amsterdam is. Minister Pouillet heeft van de Nederlandse overheid ernstige en krachtige steun gekregen, waarvoor hij door middel van mijn pen zijn grote erkentelijkheid uit. Dank zij die steun zijn er 48 scholen met 240 klassen en 3500 leerlingen in werking. Naast die scholen, die inrichtingen zijn voor lager onderwijs,

bestaan er inrichtingen voor middelbaar onderwijs te Vlissingen, Middelburg, Den Haag en Amsterdam. Te Vlissingen is een atheneum geopend met meer dan 100 leerlingen.

Wij moeten hier ook melding maken van de instellingen voor vakonderwijs, die met steun van de gemeente Brussel opgericht zijn ten bate van de geïnterneerde Belgische soldaten. In die scholen, die gesteund worden door de regering, worden allerlei handwerken en beroepen onderwezen.

De lagere en middelbare scholen worden gesubsidieerd door de Nederlandse en de Belgische regering. Het Belgische ministerie van wetenschap en kunst verleent maandelijks ongeveer 25.000 frank.

Men moet verder niet vergeten, dat in het onbezette gebied van België het onderwijs op de normale wijze gegeven wordt, niettegenstaande de oorlog. Het onderwijzend personeel is op zijn post gebleven, wat zijn vaderlandsliefde tot eer strekt.

In Frankrijk zijn twee categorieën van scholen; de ene categorie omvat het werk van het particuliere initiatief, dat edelmoedige steun geniet van de Franse regering. Het is in het leven geroepen voor de uitgeweken Belgen in het algemeen. De tweede categorie omvat schoolkolonies, die gesticht zijn voor de kinderen uit het ontruimde gebied aan de IJzer. De kolonies worden voor een deel ondersteund door het ministerie van binnenlandse zaken. De eerste categorie omvat 40 lagere scholen met 102 klassen en 2100 leerlingen. De schoolkolonies (subsidie 20.000 frank) omvatten de groepen Parijs, Rouen, Yvetot. Er zijn 38 scholen, 115 klassen en 3679 leerlingen. De middelbare school van Ieper is naar Paris-Plage overgebracht. Al die scholen ontvangen maandelijkse subsidies van de Franse milddadigheid. Zij staan onder geregeld toezicht.

Sommige Belgische scholen in Frankrijk zijn in 1914 gesticht, maar de groepen Parijs-Rouen-Yvetot en Havre zijn in augustus georganiseerd.

In Engeland zijn 26 lagere scholen met 50 klassen en 1220 kinderen. Onafhankelijk van die scholen bestaan er "colleges voor middelbaar onderwijs" te Oxford, Stroud, Norwood. Het programma is hetzelfde als dat der athenea en der middelbare Belgische scholen.

Er bestaan ook enkele lagere scholen in Schotland en in Ierland. Bijna algemeen zijn de schoollokalen door de Engelse commissie voor onderwijs welwillend ter beschikking van de Belgische onderwijscommissies gesteld. De Engelse commissie kent subsidies toe voor de bekostiging van hulpmiddelen bij het onderwijs en zelfs voor de bezoldiging van het personeel. Toch subsidieert de Belgische regering deze scholen met een maandelijks bedrag van ongeveer 10.000 frank. Daar de meeste kinderen uit Vlaamse provincies komen, Limburg, Antwerpen, Brabant, is de taal, waarin het onderwijs gegeven wordt Vlaams in vele gevallen. Hulptalen zijn Frans en Engels.

Zo is, dank zij het initiatief van minister Pouillet, de toestand van het Belgische onderwijs in den vreemde.

18 maart 1916

In de familiebioscoop in de Prinsestraat te 's Gravenhage, is gisteren namiddag, onder leiding van prof. Albert Van Hecke, hoogleraar aan de universiteit te Leiden, afgevaardigde der Belgische regering, voor genodigden een film vertoond, betrekking hebbend op het kampeven der Belgische vluchtelingen in ons land. Met deze film zal genoemde hoogleraar een reis van ongeveer 2 maanden maken door de Verenigde Staten van Amerika, om, in opdracht van de

Belgische regering, de Amerikanen met de door de Nederlandse regering getroffen maatregelen inzake het vluchtelingenvraagstuk meer bekend te maken.

Onder de aanwezigen werden opgemerkt de Belgische gezant, baron Fallon, prins de Ligne, Belgisch legatieraad, en echtgenote, enige leden van de hofhouding, echtgenoten van ministers, Belgische autoriteiten en Nederlandse militaire autoriteiten van de Belgische vluchtelingenorden.

Voor de vertoning van de lichtbeelden hield prof. Van Hecke, eerst in het Nederlands en daarna in het Frans, een korte toespraak, waarin hij met dankbaarheid gewag maakte van de menslievende maatregelen door de Nederlandse overheid getroffen voor zijn beproefde landgenoten.

Vervolgens gaf hij een uiteenzetting, wat er zoal voor de Belgische vluchtelingen hier te lande is gedaan en beschreef de totstandkoming van de vluchtelingenkampen.

De hierna vertoonde lichtbeelden gaven een duidelijk overzicht van het kampeven in het algemeen en meer in het bijzonder van dat te Uden en Gouda.

Londen, 17 maart. Engels stafbericht: Wederzijdse granaatbeschieting ten zuidoosten van Ieper.

Emile Vandervelde, de Belgische politicus, heeft voor de maart-afl levering van de Nineteenth Century and after een artikel geschreven over de rol, die het Belgische leger in de slag aan de IJzer, van welke Vandervelde getuige is geweest, gespeeld heeft. Het Belgische leger, zegt hij, ging bij het begin van de oorlog vrijwel voor een "quantité négligeable" door. Met meer recht dan van het

Engelse leger had keizer Wilhelm van dat leger kunnen zeggen: “een verachtelijk legertje”. Toch heeft dat leger op twee keerpunten van de oorlog zijn nut gehad. Eerst te Luik, toen het de Duitsers enige dagen tegenhield, wat de slag aan de Marne mogelijk maakte. Vervolgens, na Antwerpen, aan de IJzer, toen het, aanvankelijk zo goed als alleen, de opmars naar Calais tegenhield en tot heden toe het front der bondgenoten in Vlaanderen vastlegde.

Vandervelde, die de voornaamste fasen van de slag aan de IJzer heeft bijgewoond, wil aan het Engelse publiek vertellen welke rol het Belgische leger daarbij gespeeld heeft en aan de Belgische soldaten de lof toezwaaien, die zij verdiend hebben. De 15^e oktober had koning Albert een proclamatie tot het leger gericht, die het order bevatte stand te houden en dat laatste stukje Belgisch gebied tot de dood toe te verdedigen. Het was er om te doen om tot elke prijs de laatste wijkplaats van de Belgische onafhankelijkheid te behouden en tevens de Engels-Franse linie voort te zetten, het grote bolwerk te vormen van zee af tot aan de Vogezen en voor goed de weg te versperren aan hen, die in Duinkerken of Calais halteplaatsen zagen op de weg naar Parijs of Londen. Zoals voor de dagen van de Marne, stond men voor een keerpunt van de oorlog. Van Nieuwpoort tot Diksmuide, of eigenlijk van de duinen van de badplaats Nieuwpoort tot aan de weiden van St.-Jacobs-Kapelle is 20 km. Dat front van 20 km zouden de Belgen verdedigen, met de hulp van marinesoldaten. Om op dat front het hoofd te kunnen bieden waren er drie verdedigingslinies: een vooruitgeschoven linie aan de rechteroever van de IJzer, gevormd door een reeks van steunpunten, Lombardsijde, Schore, Keiem, Beerst; in de tweede plaats de waterlinie van de IJzer, ongeveer 20 meter breed; ten derde de spoorweglijn Nieuwpoort-Diksmuide, waarvan de dam thans onze eerste loopgraaflijn vormt. Koning Albert beschikte voor de verdediging slechts over verschrikkelijk verminderde

troepen, 82.000 man en 48.000 geweren, plus de 6000 Franse marinesoldaten, die voor het grootste deel uit jonge mannen, leerlingen van 18 tot 20 jaar bestonden en die de Duitsers de juffertjes met de rode pompon noemden. Van de zijde der aanvallers daarentegen waren er drie legerkorpsen, het 3^e, het 22^e en het 23^e, plus de 4^e aanvullingsdivisie, in het geheel 150.000 man met een geweldige zware artillerie, terwijl de Belgen en de marinesoldaten slechts hun veldstukken hadden. Deze enorme wanverhouding zou echter slechts tijdelijk zijn. Aan de Belgen, die uitgeput, afgemat, misschien gedemoraliseerd en zeker gedecimeerd waren door het beleg van Antwerpen en acht dagen terugtrekken onder meer dan moeilijke omstandigheden, had het Franse opperbevel slechts één ding gevraagd: het gedurende 48 uur uit te houden totdat er versterkingen kwamen. Zou men het, zelfs maar 48 uur, uit kunnen houden? De besten twijfelden er aan. Iemand zegde tot Emile Vandervelde: "In de toestand, waar het leger nu in verkeert, zou het een wonder zijn indien het het twee dagen uithield." Dat wonder is vervuld door de geest van vrijheid, de vurige liefde voor de geboortegrond.

De schrijver in de Nineteenth Century vertelt dan verder, hoe de Franse versterkingen veel langer uitbleven dan 48 uur en hoe de ongelijke strijd tenslotte misschien nog met een ramp geëindigd zou zijn zonder de hulp van de Engelse vloot, de overstroming en dan de beloofde Franse versterking. Van het slot van het artikel van Vandervelde vertalen wij het volgende:

Het is 23 oktober, 's avonds. Van de volgende dag af treedt een brigade van de 42^e Franse divisie in de bocht van de IJzer bij Tervate op. Men wijkt nog, maar voet na voet, en de 25^e worden er tegenaanvallen gedaan. Toch raken de troepen uitgeput, hun verliezen zijn geweldig; meer dan 12.000 op 48.000. Bovendien

komt een alarmerend bericht de toestand verergeren: sedert acht dagen kwamen de artilleriestukken aanhoudend tussenbeide, trachtend door een hevige actie het tekort aan troepen goed te maken en op te wegen tegen de superioriteit van de vijand, wat de zware artillerie betreft. Maar deze intensieve dienst had tal van stukken onbruikbaar gemaakt en zoveel munitie verslonden, dat de batterijen nauwelijks over honderd projectielen per stuk beschikten. Toch vecht men nog een week, door hardnekkig volhouden het tekort aan troepen en materieel goed makend. Eindelijk, op 30 oktober, is de crisis op zijn hevigst. Aan de linkerszijde en op het midden van het front, overal valt de vijand aan; overal wordt hij echter teruggeslagen, behalve tegenover Ramskapelle, waar hij, bommen in de loopgraven werpend, vaste voet krijgt op de spoorweg en tot aan het dorp doordringt. De linie is doorgebroken en er zou een gat gemaakt zijn, zo niet in de namiddag en de nacht het 6^e linie, een bataljon van het 7^e, een bataljon van het 14^e en twee Franse bataljons – Turco's, voor wie alles wijkt – met de bajonet de Duitsers over de spoorweg teruggeworpen hadden. Zij zouden er niet meer terugkeren.

Op de andere gedeelten van het front vermindert de vijand zijn bedrijvigheid en het bombardement wordt minder intens. Overal gaat de overstroming verder: de bezetting van de loopgraven tussen de rivier en de spoorweg wordt onmogelijk voor de vijand. Hij trekt zich terug, gekwetsten, wapens en munitie in de steek latend. De weg is versperd; de keizer is tegengehouden; de slag aan de IJzer is geëindigd. Maar de verliezen van het Belgische leger zijn wreed geweest, omstreeks 14.000 man gesneuveld en gekwetst. De infanterie is van 48.000 tot 32.000 man verminderd, en na enkele dagen gaat dat verzwakte uitgeputte leger nieuwe bewijzen geven van uithoudingsvermogen, al strijdende tegen het slechte weer en de koude novemberregens. Wat die nieuwe beproevingen geweest

zijn, kunnen slechts zij, die gedurende de laatste winter met onze troepen in contact zijn geweest, zeggen. Na Antwerpen moest de gehele intendantdienst gereorganiseerd worden en gedurende lange weken bleven de arme Belgische soldaten, met hun te dunne uniformen, in hun loopgraven, die nog niet anders waren dan slijkerige greppels, verstoken van sokken en verschooning. Ik haast me hierbij te voegen, dat er sedert een jaar, dank zij de intendance, dank zij onze vrienden in Frankrijk en Engeland, verbetering in deze ellende gebracht is.

Voor het Belgische leger is de tweede wintercampagne minder ruw dan de eerste. Maar daar België door de vijand bezet is hebben de Belgische soldaten niet, als hun Engelse en Franse makkers, een heel volk achter zich om hen te helpen en te steunen, om hun die kleine versnaperingen te zenden, die hun het leven zouden kunnen veraangenaamen.

Een tijd geleden heeft de Italiaanse generaal Porzo, van het front terugkerend, geschreven, dat de Belgische soldaten hem “eindeloos droefgeestig” geleken hadden. Droefgeestig? Er zou reden voor kunnen zijn. Negentien maanden hebben ze nu hun thuis niet gezien, zijn ze door de barrière der Duitse linies gescheiden van verwanten en vrienden. Ik heb er gezien die, sedert 15 augustus 1914, nooit een brief van thuis ontvangen hebben.

Toch durf ik ondanks alles zeggen, dat ze niet droefgeestig zijn, althans, dat hun droefgeestigheid hun geduld noch hun wil om te overwinnen, noch hun vaste vertrouwen in de zege vermindert. Maar misschien zijn er ogenblikken, dat zij heimwee voelen, dat zij behoefte hebben gesteund en getroost te worden.

Ik durf dan ook, zegt Vandervelde tenslotte, aan het Engelse volk vragen, nu en dan aan de Belgische soldaten te denken, hen te beschouwen evenals de Engelse, hen te behandelen als zijn eigen kinderen. Zij zijn het waard.

22 maart 1916

Uit het vluchtoord te Uden zijn in de laatste dagen ruim 300 personen over Rotterdam naar Engeland vertrokken, waar zij werk hebben gevonden.

8 april 1916

Feestelijke bijeenkomst van Belgen.

In de met vlaggen, de wapens der geallieerden, trofeeën en palmen versierde diertuinzaal heeft de Belgische kolonie in Den Haag gisteravond een druk bezochte feestelijke bijeenkomst gehouden, ter gelegenheid van de verjaardag van de Belgische koning.

Links op het toneel, onder de Belgische driekleur en achter palmen, was het borstbeeld van koning Albert opgesteld.

Opgemerkt werden de Belgische minister van kunsten en wetenschappen, de heer Pouillet, de Belgische generaal Dossin, de Belgische gezant, baron Fallon, de legatieraad, prins de Ligne en vele andere vertegenwoordigers der Belgische legatie. Verder vertegenwoordigers der Franse, Engelse, Russische, Italiaanse, Portugese en Japanse legaties, en de volksvertegenwoordigers van Cauwelaert, dr. Terwagne, Vandam en Buysse.

Nadat de bijeenkomst was geopend met de Brabançonne, gezongen door de heer Tichon, hield de voorzitter van het Belgisch Comité in Den Haag, mr. Aug. Dupont, in de Franse taal een

gloedvolle rede, waarin hij verklaarde, dat de Belgische natie, ondanks alle leed, het hoofd overeind houdt. De verjaardag van de koning is voor haar een nationale feestdag geworden. De Belgen in ballingschap of in het uitgehongerde land, geven hun vorst een beeld, in staat zijn hart te verheugen; een geheel volk, slechts met één gedachte beziel: de liefde voor het vaderland, de wil, het vrij en onafhankelijk te maken.

In deze talrijke vergadering van Belgen wijdt de spreker allereerst een woord van dankbaarheid en bewondering aan degenen, die het hoofd niet hebben gebogen voor bedreigingen, branden en moorden. Spreker herinnert er aan, dat er tot 1 januari jl. 4656 veroordelingen werden uitgesproken.

Aan koning Albert, die als een voorbeeld voor de gehele wereld zijn woord is trouw gebleven, brengt de spreker warme hulde.

Met een "Vive le roi! Vive la famille royale!" eindigt hij. Daverend applaus.

De tweede spreker, de heer Buysse, brengt hulde aan de koning, aan het Belgische leger en aan degenen, die in het land bleven; aan mannen als burgemeester Max, kardinaal Mercier en zoveel anderen. De geest van verzet; de geest van Uilenspiegel blijft allen bezielen, daarvan verhaalt spreker enige gemakkelijke staaltjes. Geschenken als een Vlaamse universiteit heeft men van de Duitsers niet nodig.

Daarna werden een aantal keurige en kleurige tableaux vivants vertoond, alle van vaderlandslievende strekking. Mevrouw Noots, mevrouw Dhayrmond, mej. Lete Leonard en de dames Dever en Werleman, die hun medewerking verleenden wat betreft

declamatie en zang, kregen bloemen, en ook de heer Perel oogstte dankbaar applaus.

Onze correspondent schrijft:

Hoeveel mensen kan de grote feestzaal van de Dierentuin bergen? 2500? Nog meer? Zeker is, dat schier geen plaats onbezet was gebleven bij deze “grote vaderlandse plechtigheid.”

En al die Belgen – want zij vormden natuurlijk de grote meerderheid – voelden zich daar samen als één groot gezin. Hoe geestdriftig zongen zij hun nationale liederen, met hoe roerend enthousiasme juichten zij bij de tableaux de guerre hun moedige soldaten toe!

De sprekers, de dames, die zo voortreffelijk verzen gezegd hebben, de zanger en zangeres, de musici, zij moeten zich voortdurend in contact gevoeld hebben met dat trouw luisterend, dankbaar applaudisserend publiek, welks warmhartig patriotisme doorklonk in de minutenlange bijvalsbetuigingen, doorblonk in het bezielende vertrouwen in de betere tijden, die stellig zouden komen, die in verzen en tableaux voerspeld werden.

Hoe grote liefde het Belgische volk zijn sympathieke koning toedraagt (koning, die volk en land, leger en vrijheid voor de zijnen symboliseert) bleek telkens opnieuw.

“Aan u, o koning, ons hart en ons bloed!” gelijk Leonce du Castillon “de kranige Belgen” in Terugkomst laat uitroepen. Behalve dit Vlaamse gedicht hoorden wij op deze avond niet veel Vlaams of Nederlands; echter hield na de geestdriftige Franse rede van de heer Dupont de heer Buysse, een der volksvertegenwoordigers, een gemoedelijke speech in het Vlaams. En aan het slot werd het Wien Neerlandsch Bloed ook door vele Belgen meegezongen.

10 april 1916

Het te 's Gravenhage verschijnende Belgisch Dagblad heeft ter gelegenheid van de verjaardag van koning Albert der Belgen een bijzonder nummer doen verschijnen, dat hoofdzakelijk aan de vorst gewijd is. Het bevat bijdragen van de Belgische ministers van oorlog en van justitie: van de minister van staat Vandervelde, minister der intendance; de leden der Belgische kamer Terwagne en van Damme, van senator van de Walle, kanunnik Heynssens, e.a.

Emile Vandervelde schrijft:

Ge stelt mij de vraag, hoe lang het nog zal duren?

De tijd, die er nodig zal zijn om België te verlossen, om Frankrijk in bezit te stellen van zijn grondgebied en om Europa te vrijwaren van de bedreiging van een militaire hegemonie der centrale mogendheden.

Thans vrede sluiten staat in het licht van verraad tegenover ons land, van te knielen voor het Pruisisch militarisme, van het bankroet der vrijheid in Europa. Een voorbarige vrede zou de toestand ontwikkelen, dat de volkeren zich onmiddellijk zouden wapenen tot de tanden en voor hun vrijmaking nieuwe oorlogen zouden ontketenen.

Thans vrede sluiten zou de bekentenis in zich sluiten, dat de westerse democratische landen onbekwaam zijn zich te verdedigen tegen de roofzuchtige regeringen, die hen hebben aangevallen!

Thans vrede sluiten betekent, dat de bondgenoten verzaken – op het beslist ogenblik – het overgroot voordeel waarover zij

beschikken, zo wat betreft de legersterkte, de rijkdom als het goede recht.

Men heeft ons deze oorlog opgedrongen. Geen enkel ogenblik zouden wij hem willen voortzetten bij ontarding van verdedigingsoorlog in veroveringsoorlog. Maar zolang er Duitse soldaten zullen zijn te Antwerpen, te Brussel of te Luik, in onze provincies en in de bezette departementen van het aangevallen Frankrijk, zijn Belgen en Fransen het roerend eens om te verklaren: "Men onderhandelt niet met de vijand, die het grondgebied bezet."

De beproeving, ze duurt reeds zo lang, zal niet opgeheven worden van nu tot morgen. Voor de vluchtelingen, overgeleverd aan al de onaangenaamheden, welke onvermijdelijk gepaard gaan met de ballingschap: voor de geïnterneerden, beroofd van hun persoonlijke zowel als van hun collectieve vrijheid, zoals voor de Belgen in ons land, terneergedrukt door de Duitse overheersing, is deze beproeving een marteling.

Maar ik durf de bevestiging verkondigen, met de zekerheid niet tegengesproken te worden door de gebeurtenissen: een vreugdedag is er in het verschiet, die ruim al de geleden smarten zal vergelden. Het uur zal slaan, dat er rekenschap zal gegeven worden.

12 april 1916

Vaderlandslievende Belgische betoging.

Men meldt ons:

De Belgen te Amsterdam zijn niet achtergebleven in het uiten van hun vaderlandslievende gevoelens ter gelegenheid van de verjaardag van hun koning. Door de goede zorgen van het dagblad

L'Echo Belge, met medewerking van de Belgische Vereniging hier ter stede, is een feest ingericht, dat bijzonder geslaagd mag genoemd worden. De grote feestzaal van Bellevue was tot de laatste plaats bezet. Vlaggen vormden een schone versiering om de pilaren en hier en daar vulde het groen een hoekje, dat er anders wat kaal zou uitgezien hebben. Er waren veel militairen, enige honderden geïnterneerde soldaten. Officiële personen waren er ook; de heer Poulet, Belgisch minister van kunsten en wetenschappen, de consul van België, de heer G. van der Aa, en enige consuls van geallieerde mogendheden, en mr. R. Stuart en mr. C. R. van der Schalk, leden der Belgische steuncommissie te Amsterdam.

Er heerste een prettige, aangename stemming, die slechts nu en dan door de meer ernstige voordrachten werd onderbroken. Geestdrift was er onafgebroken; ze brak reeds terstond los na het openingswoord van de heer Leon Delhez, die met een vive le roi, vive la reine, vive la Belgique! Eindigde. De volksliederen, la Brabançonne en de Vlaamse Leeuw, werden staande aangehoord, ook de volksliederen der ententemogendheden verwierven grote bijval: de Marseillaise werd geestdriftig meegezongen.

Gesproken is er in gloeiende taal, zowel in het Nederlands als in het Frans.

Mr. Alberic Deswarte heeft in warme bewoordingen de betekenis van deze dag voor een toekomstig vrij en onafhankelijk België geschetst.

Nog geestdriftiger dan de heer Deswarte sprak de heer Charles Bernard, journalist en advocaat uit Antwerpen, over: De heldenmoed en de dapperheid der Belgen. Met een vurig

temperament heeft de heer Bernard zijn landgenoten tot waakzaamheid vermaand en hun gewezen op het krachtige voorbeeld van koning Albert, die als een held van deze tijd in de geschiedenisboeken zal vermeld worden.

Beide sprekers werden met langdurige ovaties gehuldigd.

Het verdere gedeelte van de avond werd aangevuld met een concert, dat vlot van stapel is gelopen en waaraan hun beste krachten gegeven hebben de dames mevrouw Bertha Sterckmans, van de Koninklijke Franse Schouwburg van Antwerpen, mejuffrouw Renee de Ladriere, van de Opera Comique van Parijs, mejuffrouw Irma Lezin, van het groot theater van Gent, mevrouw Noorts en de heren Marix Loewensohn, solocellist van het Concertgebouworkest, Reschlgilan, eerste tenor van de Italiaanse Opera te Amsterdam, Auguste van den Hoek, bariton, en Jor de Klerk, bas. Mevrouw T. Wynmalen en de heer M. Spaanderman hebben voor een uitstekende begeleiding van de voordrachten gezorgd.

August van Cauwelaert, een broer van de Vlaamse leider, het kamerlid dr. Frans van Cauwelaert, is aan de IJzer ernstig gewond door een schot in de borst. Voor zijn leven bestaat echter geen gevaar.

Op zijn ziekbed – schrijft de Belgische oorlogscorrespondent van de Tijd – is August van Cauwelaert geridderd, en ik moet zeggen, dat zelden een kruis zo heldhaftig werd verdiend. Een jaar lang verbleef hij nagenoeg zonder verlof in de voorste linies, altijd even prachtig van edelmoedigheid, zelfopoffering en voorbeeldige plichtsbetrachting. Niemand werd dan ook meer bemind door zijn jongens dan deze aanvoerder.

Mr. August van Cauwelaert, oud-student van Leuven, heeft zich als dichter naam verworven, ook in Noord-Nederland.

14 april 1916

Het Berliner Tageblatt verneemt uit Zürich dat tal van Belgische vluchtelingen die in Genève wonen, stappen doen om alle thans in het buitenland vertoevende landgenoten te verenigen tot een grote bond van Belgen, die zich tegen alle annexatieplannen zal verklaren die onlangs in enkele Belgische bladen opgeworpen zijn.

5 mei 1916

Belgische kinderen in Frankrijk.

De (Belgische) Legerbode meldt:

Een duizendtal kinderen, die vroeger uit Vlaanderen werden ontruimd, zijn onlangs te Yvetot aangekomen.

Deze arme kleinen, stumpers van de wrede oorlog, zullen ingedeeld worden in de schoolkoloniën die in het departement van Beneden-Seine werden gesticht.

Zij hebben het bezoek gehad van mevr. Carton de Wiart, die met liefderijke toewijding zich met deze lieve kleinen bezighoudt. De echtgenote van de Belgische minister van justitie brengt hen dikwijls een bezoek en, bijgestaan in haar zending door het departement van binnenlandse zaken en door het departement van kunsten en wetenschappen, beijvert zij zich om hun leed te verzachten.

Onze Vlaamse kinderen bevinden zich ten getale van ongeveer 6000 in de streek van Rouen-Yvetot. Hun lot verdient eenieders

sympathie, liefde en genegenheid; die kleinen verbeiden ongeduldig, evenals wij, het uur van de blijde terugkeer in het geliefd vaderland.

In afwachting zullen allen zich behartigen, om die uit het ouderlijk nest verjaagde vogeltjes een zoet en treffelijk bestaan te verzekeren.

14 mei 1916

Belgische school in Den Haag.

Maandagmorgen te 9 uur zal in het gebouw van de Belgische school in Den Haag het eindexamen, met uitreiking van de diploma's worden gehouden van de leerlingen der hoogste klas van het gymnasium, die naar het front moeten. De plechtigheid zal worden bijgewoond door alle leerlingen der school, door de Belgische minister van kunsten en wetenschappen, de heer Pouillet, de Belgische gezant, baron Fallon, en de voorzitter van de officiële Belgische commissie in Nederland, de heer Rollin.

16 mei 1916

Belgische school in Den Haag.

Gisterochtend heeft in tegenwoordigheid van de Belgische minister van kunsten en wetenschappen en de Belgische gezant, baron Fallon, in het gebouw van de Belgische school in Den Haag het mondelinge gedeelte van het vervroegde eindexamen van enkele leerlingen van de hoogste klas plaats gehad, die weldra naar het front zullen vertrekken.

Minister Pouillet en baron Fallon maakten deel uit van de examencommissie.

De bijeenkomst werd geopend door minister Pouillet met een toespraak in de Franse en Vlaamse taal. Hij deelde mee, dat voor de leerlingen, die aan hun vaderlandslievende plicht voldoen en nog niet wegens leeftijd of vorderingen eindexamen kunnen afleggen, maatregelen zullen worden getroffen, opdat ze geen schade lijden.

Met grote erkentelijkheid gewaagde spreker van de verlichte geest van minister Cort van der Linden, aan wie het is te danken, dat het Belgische onderwijs voor Belgische kinderen hier te lande een omvang heeft genomen als in geen ander land. Voorts verklaarde spreker, dat de Belgische regering een volkomen gelijkstelling wenst te verzekeren aan de beide talen, en het bestuur der Belgische school in Den Haag geen moeite heeft gespaard, om zoveel mogelijk Vlaamse jongelieden in het Vlaams onderwijs te doen geven. Met dankbaarheid getuigde spreker van de medewerking der Nederlandse autoriteiten en van hetgeen de directeurs en de leraars der school hebben tot stand gebracht.

21 mei 1916

“Uit gezaghebbende Belgische bron” doet Reuter een mededeling over de Belgen in Engeland. Verschillende bladen zinspelen er op, dat Belgen posten bezetten van Engelsen, die naar het front zijn gegaan. Daartegenover wordt er nu op gewezen, dat de voor de militaire dienst geschikte Belgen door de Belgische overheid zoveel mogelijk zijn geprest om zich onder de wapens te begeven, en dat de meeste Belgen, die in Engeland werk hebben gevonden, in dienst zijn in munitie- en oorlogsmateriaalfabrieken, waar zij voor de gemeenschappelijke zaak der bondgenoten werken. Ware dit meer bekend, dan zou – volgens het Reuter-communiqué – het ongegronde vooroordeel, dat in sommige bladen uiting vindt, verdwijnen.

31 mei 1916

Belgisch vluchtelingencomité.

Gisteren is te Amsterdam de algemene vergadering gehouden van het Nederlands Comité tot Steun van Belgische en andere slachtoffers. Aanwezig waren 21 leden uit de verschillende delen van ons land. Voorzitter was mr. Th. Stuart.

Herkozen werden de heren van der Aa en Delhez als leden van het hoofdbestuur.

Uit het jaarverslag, door de voorzitter uitgebracht, delen wij de volgende bijzonderheden mee. In veel opzichten is het comité van aard veranderd. Wat het financiële betreft is bijna alles overgenomen door de staat, die het comité echter zeer veel raadpleegt. In plaats van regeerder is dus het comité de trouwe uitvoerder geworden van wat de regering wil doen ten bate van de vluchtelingen. Een ogenblik dreigde er vooral voor de afdeling huisvesting zeer veel werk te komen, toen bekend werd, dat alle Belgen uit Zeeland moesten vertrekken. Zover is het echter niet gekomen. Zelfs hebben de vluchtelingen later er wel bij gevaren. Want sindsdien is men meer aandacht gaan wijden aan de zogenaamde pauvres honteux, voor wie het rijk nu 0,50 gulden per volwassene per dag uitkeert. Zo heeft het comité dus te maken met vier soorten vluchtelingen, de kampbewoners, de vluchtelingen die 0,50 of 0,35 gulden krijgen, en de kinderen die 0,20 gulden per dag uit de rijkskas ontvangen.

Er zijn thans ook veel vrouwen van Belgische geïnterneerden in ons land, thans ongeveer 5000. De financiën zijn danig geslonken. Heeft men wel eens 600.000 gulden in kas gehad; thans niet meer dan 30.000 gulden. Daartegenover staat, dat er ook niet meer zoveel

beroep wordt gedaan op de kas, dank zij de uitstekende zorgen, door de staat aan de vluchtelingen gewijd. Er zijn thans geen vluchtelingen meer die honger hebben. Wanneer dit werd beweerd, dan bleek dit bij nader onderzoek onjuist.

Het comité staat druk in correspondentie met het departement van binnenlandse zaken en met verschillende comités, die de voorzitter kan verdelen in Hollandse en Belgische en deze beide weer in 25 soorten ieder.

Dit uitvoerig verslag, waaraan de voorzitter nog een uitvoerige mondelinge toelichting vastknoopte, werd met grote belangstelling aangehoord.

Daarna bracht mevrouw Derkinderen verslag uit van de werkzaamheden van de afdeling huisvesting; de heer Cool namens de afdeling kleding; terwijl de heer Delhez verslag uitbracht van datgene, wat verricht was door de commissie van onderwijs. Uit het laatste verslag noemen wij, dat thans onderwijs verstrekt wordt aan ruim 5500 kinderen.

Daarna kwam aan de orde de rekening en verantwoording van de penningmeester, de heer van Sonsbeek, lopende over het tijdperk van 22 januari tot 31 december 1915. Op 22 juni 1915 was er ruim 61.410 gulden in kas. Verschillende giften werden ontvangen, waarvan vermelding verdienen: 44.000 gulden uit Soerabaja door middel van mr. G. Vissering, bijna 7000 gulden uit Djokia, ruim 6500 gulden uit Amerika door bemiddeling van de Amerikaanse gezant, ruim 13.400 gulden uit Pella (Iowa in Amerika), ruim 6000 gulden van het Belgisch consulaat te Kristiania; 75.000 gulden, deel van een gift van de Berlingske Tidende te Kopenhagen; verder kleinere bedragen. Van deze gelden werden afzonderlijk gehouden 12.500

gulden in het fonds tot herstel van de Huiselijke Haard, welk fonds gegroeid is van ruim 92.418 gulden tot ruim 106.000 gulden; 3000 gulden werd gestort in het fonds voor Belgische letterkundigen. Dit fonds is echter zeer noodlijdend en verdient dringend steun. Vijfhonderd gulden werd gegeven aan het fonds ten behoeve van Belgische onderwijzeressen. De 75.000 gulden uit Kopenhagen moesten volgens de wens van de schenkers worden besteed voor de pauvres honteux.

Uit de lijst van uitgaven noemen wij slechts, dat de afdeling huisvesting in het genoemde tijdsverloop ruim 18.222 gulden gebruikte, en de afdeling kleding bijna 8500 gulden. Het saldo op 31 december, dat voor algemene doeleinden overbleef, bedroef 38.980,98 gulden, nu einde mei geslonken tot ruim 30.000 gulden.

Het comité heeft zich op verzoek van de regering belast met het uitbetalen van onderhoudskosten aan Belgische vluchtelingen en het aan hen verschaffen van kleding. In 1915 werd in totaal een bedrag van ruim 210.000 gulden verdeeld. Aan kleding werd voor ruim 320.000 gulden uitgegeven.

9 juni 1916

Minister Posthuma werd, naar het Vaderland meldt, gistermorgen te Ruurlo verrast door een bloemenhulde van de gemeente Gent. Het schitterende bloemstuk, geheel uit lelies en orchideeën, was opgemaakt met linten in Nederlandse en Belgische kleuren, waarop stond:

“A Monsieur le Ministre Posthuma”, en “la population reconnaissante de Gand” en als bijschrift “Messieurs le bourgmestre et les échevins de la ville de Gand ainsi que leurs

délégués en Hollande offrent à monsieur Posthuma les vœux les plus sincères pour une prompte guérison”.

Woensdag hebben te Londen twee Belgen, beiden hotelbedienden, zich voor de politierechter moeten verantwoorden, omdat zij, volgens een getuige, na in een krant de dood van Kitchener te hebben gelezen, in een luid gelach uitbarstten. Toen getuige er een aanmerking op maakte, kreeg hij in gebroken Engels te horen, dat ze zouden lachten als het hun lustte. Getuige volgde hen – het gebeurde op straat – en moest ze nog tegen het publiek, die ze voor Duitsers hield, beschermen. De zaak werd uitgesteld.

17 juni 1916

Men schrijft aan Vrij België:

De werklieden en beambten van de Belgische spoorwegen, postkerken, telegraaf en zeewezen, welke gedurende de oorlog in Nederland zijn uitgeweken en er dan ook voorlopig verblijven, kregen van regeringswege toelating om in Nederland te werk gesteld te worden. Dat is een alleszins goede maatregel, daar het leven vooral nu in Nederland zeer duur is en onze staatsbedienden maar moeilijk, zo niet onmogelijk kunnen rondkomen met het verminderd loon (tegemoetkoming), dat hun wordt uitbetaald. Er is aan die toelating echter een bepaling verbonden, volgens dewelke op de vergoeding van die staatsbedienden zoveel wordt afgehouden, dat hun inkomen nooit het salaris, dat zij in België genoten, overtreft. Zo wordt het voorbeeld aangehaald van een werkman, die in België een loon van 4,60 F per dag of (4,60 x 25) 115 frank per maand trok. Hier genoot hij van de Belgische staat een tegemoetkoming van 36 gulden per maand. Daar hij een betrekking van 50 gulden per maand gevonden heeft en dit in

Belgisch geld omgezet meer vertegenwoordigt dan hij in België verdiende, zo wordt hem zijn tegemoetkoming ingetrokken. Had hij nu 40 gulden of 100 frank per maand verdiend, dan zou hij nog 15 frank tegemoetkoming gekregen hebben, om aldus tot de som van 115 frank te komen. Onaannemelijk is het, dat men aldus staatsbedienden, die werken, ongeveer in dezelfde geldelijke toestand houdt als zij die verkiezen niets te doen.

Vele Belgische staatsbedienden blijven in dergelijke omstandigheden liever nutteloos of trachten hun tewerkstelling geheim te houden. Een en ander is niet van aard om de goede betrekkingen tussen de staat en zijn bedienden te bevorderen. Om die reden niet alleen, doch ook omwille van de rechtvaardigheid zou een andere regeling getroffen moeten worden, die namelijk hierop neerkomt, dat degenen die werken, dan ook meer verdienen.

Wij zijn zo vrij de welwillendheid van de bevoegde minister voor het volgende voorstel in te roepen.

De werklieden van spoorwegen, posterijen, telegraaf en zeewezen, welke in de Nederlandse nijverheid tewerk zijn gesteld, zouden mogen verdienen boven hun Belgisch loon: 25 gulden per maand als zij in België een dagloon van 3 F of minder hebben; 20 gulden per maand als zij in België een dagloon van 4 F of minder hebben; 15 gulden per maand indien zij in België een dagloon van meer dan 5 F hebben. De bedienden van hetzelfde departement zullen mogen verdienen boven hun Belgisch loon: 25 gulden per maand voor een wedde van minder dan 1800 F; 20 gulden per maand voor een wedde van 1800 tot 2100 F; 15 gulden per maand voor een wedde van meer dan 2100 F.

Nemen wij als voorbeeld het geval van de bovenbedoelde werkman, die dus zijn Belgisch loon (115 F of 46 gulden) + 20 gulden zou mogen verdienen, wat $46 + 20 = 66$ gulden uitmaakt. Daar hij 50 gulden verdient, zou de Belgische staat hem nog 16 gulden bijpassen.

Een dergelijke regeling zou o.i. aan vele gegronde klachten een einde stellen, doordat aldus de staatsbedienden werkelijk voordeel zouden vinden met aan de arbeid te gaan en anderzijds vele gezinnen uit de tijdelijke nood zouden geholpen worden.

20 juni 1916

Belgische vluchtelingen te Gouda.

Een commissie uit het vluchtelingenkamp te Gouda, onder voorzitterschap van prof. dr. Frans van Cauwelaert, had tegen gisteren voor de Belgische vluchtelingen een feest georganiseerd, om uiting te geven aan de gevoelens van erkentelijkheid, welke hen bezielen voor het goede onthaal, dat de bewoners in het vluchtelingenkamp te Gouda genieten.

Aan de ingang van het kamp was een ereboog geplaatst en het kamp was met groen en bloemen versierd. In de kapel van het kamp werd te half tien een plechtige mis opgedragen door de heer W. Bruinvels, namens kardinaal Mercier. Na deze plechtigheid werd in het kamp receptie gehouden. Tegenwoordig waren o.a. de heren Pouillet, Belgisch minister van schone kunsten, prof. Van Cauwelaert, M. H. Ansloos, lid van het officieel Belgisch comité, baron Van Tuyl van Serooskerken, de burgemeester van Gouda, de heer Martens, I. IJssel de Schipper en W. Hoyng, leiders en bestuursleden van het kamp, en enkele leden van de gemeenteraad.

Bij de rondgang door het kamp werden bezocht de naaizaal met ongeveer 200 werkzame vrouwen en meisjes, de bewaarschool met een 70-tal kinderen, de inrichting voor vakonderwijs met een 80-tal vrouwelijke en een 70-tal mannelijke leerlingen; verder de slaapzalen, de bibliotheek en leeszaal, de kinderzaal, de keukens en de eetzaal. Ook aan het ziekenhuis en enige der woningen in het Belgisch dorp werd een kort bezoek gebracht.

Aan het noenmaal in het kamp bracht de heer Rollin aan de bestuurders en leiders van het kamp dank voor al hetgeen zij in het belang van zijn landgenoten hebben verricht.

Om 2 uur ging men in optocht naar het stadhuis, voorafgegaan door het muziekkorps der vluchtelingen.

Op het stadhuis werden de Belgische en andere autoriteiten ontvangen door burgemeester en wethouders van Gouda. Minister Poulet bracht namens de koning der Belgen en de Belgische regering dank aan het gemeentebestuur en de burgerij voor de grote welwillendheid aan de Belgische vluchtelingen betoond.

Professor van Cauwelaert bood namens het feestcomité, als blijk van dankbaarheid der Belgen, een in een sierlijke cassette gesloten album aan.

Mede namens de gemeenteraad, dankte de burgemeester de minister voor zijn welwillende woorden en hij richtte een woord van persoonlijke dank aan de heren I. IJssel de Schipper en W. Hoyng, als leiders van het kamp, voor alles wat zij steeds voor de Belgen hebben gedaan en nog doen.

In optocht ging het daarna naar de sociëteit Ons Genoegen, waar de deelnemers hartelijk werden onthaald en menig woord van

bemoediging en troost werd gesproken. Het feest werd verder in de schouwburg voortgezet.

23 juni 1916

Belgische kinderen.

De heer L. Weijl, directeur van het Joodse huisvestingscomité te Leiden, is gisteren te 's Gravenhage aangekomen met tien Joodse noodlijdende kinderen uit Antwerpen, van wie het jongste twee jaar is. Deze kinderen zijn te 's Gravenhage ondergebracht.

Voor het rooms-katholieke huisvestingscomité te Leiden (directeur de heer A. Kellenaers) zijn gisteren te Roosendaal aangekomen veertien noodlijdende Belgische kinderen, die voorlopig aldaar zijn ondergebracht, om later bij particulieren te worden gehuisvest.

27 juni 1916

De Belgen in Engeland.

Men weet, dat er in de Engelse pers en erbuiten op is aangedrongen, dat weerbare Belgen in Engeland naar het front zouden worden gestuurd, en er in Engeland meer uitingen van wrevel tegen de Belgen zijn geweest. De Daily News heeft nog onlangs op het onwaardige daarvan de aandacht gevestigd. Wat hiervan en van de relletjes in de buurt van Londen aan is, blijkt ons uit een brief van een Vlaming, die men ons ter lezing geeft. De schrijver was de 4^e dezer – toen hij de brief schreef – nog in Londen, maar zou “weldra aan het front zijn.” Hij schrijft (wij laten de naam weg):

“Ge vraagt mij inlichtingen over de zaak van West Brompton – ik geloof dat N. het opstootje in die Londense wijk wat heeft

overdreven. De oorzaak van dit alles is een campagne tegen de Belgische “jobsnatchers” vanwege de Engelse pers en dat als gevolg de Engelsen nu moeten optrekken en de Belgen niet, en het is wel begrijpelijk dat ze niet graag hebben dat deze hun plaatsen roven. Het woord “robber” werd gebruikt, dat is juist.

“De bladen kondigden aan dat er 260.000 Belgen van militaire ouderdom hier rondliepen en men hoopte dat het Belgische gouvernement deze weldra naar het front zou sturen. Die campagne werd door de ganse pers gevoerd en dat gaf reden tot de zenuwachtigheid.

“De Métropole echter antwoordde dat er een 0 teveel was en het getal 20.000 of ongeveer beliep. De zelfde gazet gaf nog enkele inlichtingen om aan te tonen dat een Belg die naar het front vertrekt zijn vrouw in ellende (60 centiemmen per dag) achterlaat, terwijl de Engelse vrouw zonder kinderen minimum 1,20 frank ontvangt enz. Er werd ook aangewezen dat al die mensen schier alles verloren hadden en meer andere zaken.

“Twee dagen na dat artikel was de campagne uitgebrand doch het gouvernement nam het besluit dat ge kent.

“Te West Brompton of Earl’s Court wonen veel Belgen en hier en daar werd een herberg – natuurlijk – opengedaan, ook een bakkerswinkel en een tweetal paardenbeenhouwerijen (paardenslachterijen). Al de ruiten van die winkels werden stuk geslagen, doch waar X 20 winkels geteld heeft, heb ik er slechts 10 of 12 gevonden. Wat de kwestie van de agent aangaat, die is niet gedood maar wel gewond.

“Dat de vluchtelingen liever bij Belgen gingen kopen is duidelijk, doch dat de Engelsen dat niet graag hadden is begrijpelijk, en het

opstootje eindigde met een gevecht waar de agent en enkele Belgen getroffen waren.

“Die winkeliers waarvan sprake zijn bijna evenals de meeste vluchtelingen van Vlaamse oorsprong (vele opschriften zijn Vlaams). Ook de Waalse metallurgisten hebben met 500 een vergadering gehouden, dat is waar – doch dat zij gestemd hebben om een vraag te richten om aanstonds terug naar België gebracht te worden, daarvan weet ik niets.

“En daar. Meer kan ik niet zeggen dan dat de Belgen hier in sommige plaatsen gezien zijn nog erger dan Duitsers. Wat wilt ge? Het begint wat lang te duren, doch ge moet niet al geloven wat X schrijft. Hij kan overdrijven! Iets is zeker. De Engelsen hebben de Belgen uitgenodigd naar hier te komen en nu houden zij ze gevangen met hun te beletten terug te keren. Daarom zijn onze apostels zo kwaad. Men wil hun beletten het brood met werken te verdienen doch men laat ze naar hun land niet terug. Daar is heel de kwestie.

“Het besluit van het gouvernement echter zal de Engelsen wel voldoening schenken doch wee de Belg die tegenwoordig een plaatsje zoekt om te leven ...

“Men moet ook inzien dat het wat lang duurt en Engeland heeft al zoveel uit te geven en het spreekt vanzelf dat Engeland eerst en vooral voor zijn kinderen zorgt. Doch na het vertrek van de Belgen naar het front en de ammunitiefabrieken zal er wel stilte komen.”

15 juli 1916

Behoeftige kinderen uit België.

Er heeft zich in België een Belgisch-Nederlands comité met subcomité in Nederland gevormd, met als doel om behoeftige Belgische en Nederlandse kinderen beneden de 14 jaar gedurende de oorlogsmoanden in Nederland te huisvesten op kosten van het comité.

De gouverneur-generaal in België, generaal von Bissing, heeft vrij vervoer in het gebied toegestaan. Waarschijnlijk midden juli zal een extra trein met de eerste zending kinderen te Essen aankomen.

22 juli 1916

Belgische feestdag.

Gisteren is te Zandvoort de nationale feestdag der Belgen gevierd. Er waren ruim 400 Belgen bijeen in het gebouw van de bioscoop. Burgemeester en wethouders en de secretaris van Zandvoort en Haarlem, die nog steeds hun zorg aan Belgen besteden, woonden het feest bij.

Als feestredenaar trad op mr. Van Capellen, die in het Vlaams en in het Frans de aanwezigen toesprak en er vooral de nadruk op legde, dat eindelijk de hoop gloorde, dat men weer naar het vaderland zou kunnen terugkeren. Hij eindigde beide toespraken met de uitroep: Leve het leger, leve het vaderland, leve de koning! Geestdriftige toejuichingen.

Er werden drie films vertoond, op een waarvan koning Albert herhaalde malen voorkomt.

26 juli 1916

Onze correspondent te Havre meldt, dat blijkens een officiële bekendmaking van de Belgische regering, er thans 53 Belgische

scholen zijn in Nederland, 47 in Engeland, 92 in Frankrijk, en dat er in het niet-bezette Belgische gebied 57 scholen geopend zijn gebleven. Samen tellen deze scholen 536 klassen, met 20.000 leerlingen. Het onderhoud van deze scholen kost jaarlijks een miljoen frank aan de Belgische regering.

De Belgische minister van kunsten en wetenschappen Pouillet wordt – naar onze correspondent te Havre meldt – eerstdaags te Havre terugverwacht.

De minister behartigt, naar men weet, in hoofdzaak de Belgische belangen in Nederland.

30 juli 1916

Belgische school.

De plechtige prijsuitdeling aan de leerlingen der Belgische school, gisteren in het Gebouw gehouden, werd o.a. bijgewoond door de gezanten van België, Frankrijk en Italië, de Belgische volksvertegenwoordigers van Cauwelaert en Terwagne, de hoogleraar aan de Gentse universiteit Rollin en de heer Dupont, voorzitter van de Belgische vereniging.

Een orkest, samengesteld uit Belgen, waaronder ook enige leerlingen der school, speelde onder leiding van zijn directeur, de heer Keersemaekers achtereenvolgens de Brabançonne, het Wien Neerlands bloed, de Marseillaise en het Italiaanse Volkslied. Het toneel stelde een plein voor van een Vlaamse stad met belfort en stadhuis. Op dat plein stonden de 425 leerlingen der school, groot en klein geschaard. Een der leerlingen stond in het uniform van een luitenant bij de lansiers en salueerde. Op de achtergrond een allegorische voorstelling: een meisje, met het Belgische wapen.

Nadat een klein meisje, leerling der 3^e klasse, de fabel van de wolf en het lam, toepasselijk gemaakt op België, had voorgedragen, volgde een vaderlandse betoging.

Hierop volgde de uitreiking der prijzen aan de leerlingen.

1 augustus 1916

Belgische scholen.

De plechtige uitdeling van prijzen aan de leerlingen van de middelbare en de beide lagere Belgische scholen hier ter stede, heeft gisterenmiddag in het Nut plaats gehad, waarvan de grote zaal door ongeveer 480 Belgische kinderen, waaronder 250 schipperskinderen, met hun onderwijzeressen en onderwijzers, ouders en belangstellenden, geheel gevuld was.

Senator M. A. Hermans-Ausloos, uit Leuven, voorzitter van het Belgische comité, hield een vaderlandslievende toespraak, waarna de kinderen de Brabançonne zongen, die door alle aanwezigen staande werd aangehoord.

Onder leiding van een onderwijzeres of een onderwijzer zongen verschillende groepen jongens en meisjes een viertal liederen; een pittig klein meisje en twee knapen oogstten elk veel bijval met het zeggen van een gedicht.

Daarna had de uitdeling van de prijzen plaats. Van elke klas werden voor elk vak de namen gelezen van de kinderen, die daarin hebben uitgemunt. Dan volgde de uitslag van het geheel, en dan kwamen de kleuters en de groteren hun prijzen in ontvangst nemen op het podium, uit de handen van de officiële personen.

De heer Hermans, pater Temmermans, de aalmoezenier van de Belgische kolonie hier ter stede, die welhaast al die rappe kinderen bij hun voornamen schijnt te kennen, de heer R. van Loo, president van de Belgische scholen, de heer van Yperen, van hier, gedelegeerde van het centraal comité, en enige anderen, overhandigden de kinderen hun prijzen – allen bestaande uit boekwerken. De gelukkige winners kregen daarbij een hand, een gelukwens, een vriendelijk woord, en danig in hun schik stapten ze terug naar hun plaats. En bij iedere eerste prijswinner klonken de eerste regels van de Brabançonne en stonden allen van hun zitplaatsen op.

Na de prijsuitdeling hield de heer van Loo een toespraak, waarin hij wees op de toeneming van het aantal leerlingen aan de Belgische scholen, en waarin hij allen opwekte, voor alles Belgen te zijn en te blijven.

Ten slotte sprak de heer van Yperen over de geest van hoop en geloof in de toekomst, die hem in het gehoorde het sterkst had getroffen.

20 augustus 1916

Kinderen uit Walenland.

Het transport der kinderen uit Walenland gaat geregeld zijn gang. De volgende week wordt terug een troepje verwacht.

De kinderen komen slechts in kleine groepjes (hoogstens van 10 tot 12), en dan nog maar om de 14 dagen.

22 augustus 1916

De Journal des Débats heeft onlangs de aandacht der Fransen gevestigd op het feit, dat de Commission for Relief in Belgium en de Belgische Nationale steun- en voedingscommissie hun hulp niet alleen verlenen aan de Belgische landgenoten, maar hun bescherming ook uitbreiden tot de Franse ingezetenen in België.

Bij deze gelegenheid mag er op gewezen worden dat ook Frankrijk van zijn kant uit niet geaarzeld heeft om de Belgische vluchtelingen te laten delen in de voordelen, die zijn burgers genieten. Men telt in Frankrijk op het ogenblik 5300 Belgische families, die een ondersteuning ontvangen welke gelijkstaat met die van de huisgezinnen der gemobiliseerden. Andere ondersteuning, die in alle delen dezelfde zijn als die aan de Fransen verleend, worden nog toegestaan in bijzondere gevallen: 1,25 F per volwassene, 0,50 F per kind beneden de 16 jaar, zonder te spreken van de hulp verschaft in de vorm van kleren, huisvesting, geneeskundige hulp, vervoer, enz.

Daarenboven heeft de Franse regering een rijkelijke ondersteuning verschaft aan de werken ten voordele van de Belgen, en het bedrag van talrijke openbare en particuliere inschrijvingen werd overgemaakt aan de Belgische regering om onder de meest noodlijdende vluchtelingen verdeeld te worden. Bovendien heeft de Franse regering veel geschonken aan de kinderkolonies door de Belgen ingericht.

Het aantal van de Belgische vluchtelingen, die Franse ondersteuning genieten, beloopt 150.000.

23 augustus 1916

Rotterdam.

De Belgische kring hier zal aanstaande zondag een bloemendag met collecte houden, ten bate van het werk: Tehuis der Wezen, Belgisch Verbond tot het stichten van Familiehomes, bestemd voor wezen van de oorlog.

28 augustus 1916

Over de grens gekomen.

Zaterdag zijn, naar aan De Telegraaf wordt gemeld, bij de Belgische consul te Maastricht vier dienstplichtige Belgen van 17 à 18 jaar aangekomen. Het was hen gelukt bij Grevenbicht over de grens te komen.

29 augustus 1916

Zaterdag 2 september komen te Roosendaal 700 Belgische kinderen aan, voor welke in ons land een onderkomen wordt gezocht. Het ligt in de bedoeling deze kinderen hier in het land te houden tot na de oorlog. Zoveel mogelijk zullen ze over het gehele land verdeeld worden. Een veertigtal wordt te Arnhem opgenomen bij particulieren.

De bloemendag van de Belgische Kring.

De bloemendag met collecte zondag gehouden door de Belgische Kring ten bate van het werk: Tehuis der Wezen, Belgisch Verbond tot het stichten van Familiehomes bestemd voor de wezen van de oorlog, heeft bruto 2009,93 gulden opgebracht.

Over de grens gekomen.

Zondag zijn hier 4 Belgen aangekomen, die zwemmend de Maas over waren gekomen.

Graaf Goblet d'Alviella, de Belgische minister van handel, heeft de Belgische vluchtelingen in Engeland bezocht. De minister heeft aan onze correspondent te Havre medegedeeld, dat hij er de toestand bevredigend heeft gevonden, dank zij vooral de omstandigheid, dat bijna al de Belgische uitgewekenen, die in staat zijn om te werken, bezigheid gevonden hebben, en dank zij ook de plaatselijke Engelse comités.

Er zijn in Engeland 2500 comités tot steun aan de Belgische vluchtelingen, die door particulier initiatief tot stand zijn gekomen.

1 september 1916

Een geschenk van Belgen aan de koningin.

De werksters van de ateliers in het vluchtoord Nunspeet hebben de vriendelijke gedachte gehad, aan onze koning een geschenk aan te bieden, als blijk van hun dankbaarheid voor de gastvrijheid, door hen zo lange tijd reeds hier genoten.

Door de kantwerksters werd vervaardigd een tule sjaal, met applicaties van Brusselse kloskant. Het geheel maakt een sierlijke indruk en heeft een goede dunk van bekwaamheid en ijver.

De sjaal is vervat in een doos van eikenhout; op het deksel is het Belgische wapen uitgesneden tussen eikenloof en vlaggen, terwijl zij gecapitonneerd is met oranje satijn. Tegen de binnenzijde van het deksel is een kantstuk aangebracht van Lierse kant, voorstellende het Belgische wapen.

Gistermorgen boden de hoofden der twee ateliers en de hoofdkantwerkster het geschenk ten paleize Noordeinde te 's Gravenhage aan.

2 september 1916

Belgische kinderen.

Uit Roosendaal meldt men ons:

Hedenmorgen zijn hier via Essen aangekomen 175 Belgische kinderen die in ons land enige tijd rust en verzorging zullen ontvangen door toedoen van het Belgisch-Hollands comité Santé à l'Enfance, te 's Gravenhage. Het plaatselijk steuncomité verschaft aan de kinderen op het station hier een goed ontbijt. Een gedeelte van hen zal verzorgd worden te Bergen op Zoom, Heerlen en Standaardbuiten; de overigen worden verder over ons land verspreid.

4 september 1916

Belgen in Nederland.

Prinses A. de Ligne, wiens echtgenoot Belgisch gezantschapsraad in Den Haag is, schrijft in Politiken over "de Belgen in Nederland". Ze is vol lof over hetgeen ons land voor de geïnterneerde Belgische soldaten en de Belgische burgerlijke vluchtelingen heeft gedaan. Elke dank klinkt pover daarbij, zegt zij o.a. Niettemin blijft er voor de vrouwen en kinderen van de geïnterneerde soldaten nog wel wat te doen. Daartoe bestaat er een comité, waarvan de prinses de Ligne en de Belgische gezant beiden president zijn. Het artikel in Politiken nodigt de Denen uit, aan dat comité geld te geven.

5 september 1916

Onze berichtgever te Havre meldt dat de Engelse regering, in overleg met de Belgische, de Engelse afgevaardigde Pelo de regeling

van de aangelegenheden, die de Belgische vluchtelingen betreffen, heeft opgedragen.

8 september 1916

Opheffing vluchtoord Ede.

Naar Het Handelsblad verneemt, is bij het departement van binnenlandse zaken in ernstige overweging het denkbeeld om het Belgische vluchtoord Ede binnenkort op te heffen. De vluchtelingen, die er thans nog vertoeven, een kleine vierduizend, zullen dan worden overgeplaatst naar de vluchtoorden te Nunspeet en te Uden. Deze vluchtoorden zullen daarvoor enige uitbreiding moeten ondergaan, want weliswaar was bij de bouw op een groter aantal vluchtelingen gerekend dan er thans vertoeven, doch de overtollige barakken zijn reeds aan het departement van oorlog afgestaan.

Het ligt in het voornemen het vluchtoord Ede na de opheffing ter beschikking te stellen van het departement van oorlog.

In Vrij België wordt verslag gegeven van de aankomst der Belgische kinderen te Vlissingen. Wij lezen daarin o.m. het volgende:

Ik sprak ook een kindje van Sint-Gillis. En het was juist bezig me, in zijn pittoresk Brussels, in te lichten over het zwarte brood thuis, toen een dame zich hulpvaardig tot mij richtte:

Adressez-vous donc en français à cet enfant-là, monsieur! Il ne vous comprend pas.

Pardon, madame! Il me comprend parfaitement ... On parle encore un peu le flamand en Belgique, je vous assure.

Oh! si peu, monsieur; presque pas! croyez-moi!

Die dame was zeker te goeder trouw: haar goedig uiterlijk en de eenvoud van heel haar persoon bewezen het mij. En zelfs, was zij het niet geweest, ik zou niet gewaagd hebben haar tegen te spreken, want heel het toneeltje rondom ons: alles, alles gebeurde er in het Frans – bewees dat die dame gelijk had ...

Ik vind het treurig dat telkens en telkens weer vergeten wordt dat het Vlaamse volk ook deel uitmaakt van het vaderland waarvoor onze jongens sterven.

De Belgische kinderen naar Nederland.

Het was een onvergetelijk moment zaterdag jl. de trein van Essen te Roosendaal te zien binnenlopen. Ongeveer 700 kleine kinderen stapten uit en werden, in de ware zin van het woord, door een comité, gevormd uit dames en heren, met open armen ontvangen.

Op een paar plaatsen in België hadden de lokale dokters, uit de arbeidersklassen, en uit die der minst bedeelden, kinderen gekozen, die het allereerst in aanmerking kwamen om beter gevoed en verzorgd te worden. Het consigne luidde “geen bevoorrechtting, maar slechts die naar Holland te sturen, waarvan het ergste kon gevreesd worden”.

Toen de trein stil hield en de kleinen, die te verzwakt en te vermoeid waren om te lopen, op de armen der Nederlandse Rode Kruissoldaten werden gedragen, voelden alle aanwezigen de weldaad en het geluk, dat er naast al die landen van oorlog, ellende en armoede nog een land is, waar al die kleintjes goed verzorgd kunnen worden, beter voedsel kunnen krijgen en zodoende meer van kommer en ellende gespaard zullen blijven.

Diep werden alle aanwezigen getroffen toen zij België's toekomstige generatie zo weggekijnd, verslapt en onvoldoende gevoed zagen uitstappen. Oppervlakkig gezien zou men zeggen, dat die kleinen er goed uitzagen, maar men behoefde ze slechts een voor een goed in de oogjes te bekijken om tot de overtuiging te komen hoe zwak en slapjes de blik was, die daaruit sprak, en hoe noodzakelijk het is, dat hier wordt ingegrepen, om erger te voorkomen.

Het is de hoogste tijd, dat de Belgen, die thans elders vertoeven, eens doordrongen worden van deze grote nationale ramp. Wordt er wel voldoende begrepen dat hier een toekomstige generatie op het spel staat. Hoe kan men verlangen, dat deze generatie, die gebrekkig gevoed wordt, ontbering aan versterkende middelen en goede verzorging heeft, later een krachtig en sterk geslacht gaat worden.

Men heeft slechts die bleke, tengere kindertjes aan te zien om zich af te vragen hoe het in Godsnaam mogelijk zou zijn, dat daaruit krachtige en sterke mannen en vrouwen kunnen ontstaan.

Alleen te Luik reeds zijn tweeduizend kleinen ingeschreven, die zonder uitstel in aanmerking komen. De gezondheidstoestand van die paar duizend is zo zwak en achterlijk, dat het niet alleen gebiedend is, maar het onverantwoordelijk zou zijn, wanneer niet de hand van caritas wordt toegereikt om al die ellende en kommer te helpen lenigen.

Het is een ontzettend groot werk dat verricht moet worden, maar het is machtig mooi werk. Iedere Belg en iedereen met een warm kloppend hart, moet er aan meedoen. De goedbedeelden door het offeren van geld, anderen door het zenden van voorwerpen. Het

geldt hier niet alleen voeding voor al die kleinen, maar de een heeft versleten schoentjes, de andere een kapot jurkje, de kleinen moeten beziggehouden worden met prentenboeken en speelgoed. Een moederhart voelt zo goed wat er nodig is om al die kleinen niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk op te beuren.

Ik herhaal nogmaals, het is een ontzettend zwaar werk, dat ondernomen is geworden, maar wanneer allen er aan meewerken, dan wordt de taak zo weer verlicht.

Het eerste groepje kinderen dat als een soort proefneming in Holland gekomen is, overtreft ieders verwachting. De resultaten zijn schitterend. In korte tijd namen de kleintjes 3, 4 à 5 kg toe. Het uiterlijk, zowel als de fletse blik in de ogen, zijn aanmerkelijk verbeterd. Veel gezelligheid, afleiding en verse lucht zijn ook hoofdfactoren, die met de voeding de kleintjes in 5, 6 à 8 weken opgebeurd, gezond en fris naar de ouderlijke woning terug kunnen doen gaan.

Er blijft ons nog een aangename plicht te vervullen, die wij toch onder de indruk van dit alles niet mogen vergeten. Daarom moet ik u nog even terugvoeren naar de zaterdagochtend te Roosendaal.

Alle eer voor de goede verzorging die de kleintjes op het station gehad hebben, komt toe aan het Rode Kruis en het Steuncomité te Roosendaal.

Lange tafels met banken (u kunt begrijpen, voor 700 kinderen, wat een werk), goed opgedekt met soep, een balletje vlees en versnaperingen, stonden klaar. Daar de kinderen genummerd waren, vond ieder kind zijn plaats aangewezen. Vriendelijke dames- en meisjeshanden waren die kleine dreumesjes behulpzaam bij het eten.

De goede soep en de frisse lucht op het station verkwikten de kleintjes spoedig. Ze waren zo moe. Velen moesten reeds om twee uur 's nachts in de trein stappen en het was 10 u 30 toen hij te Roosendaal aankwam. Voor enkelen, juist zij die heel slapjes en zwakjes waren, was de reis te lang geweest: zij moesten verpleging vinden te Roosendaal. Zij werden dan ook naar het hospitaal gebracht.

Zowel te Essen als te Roosendaal werd van de Duitse en Nederlandse autoriteiten de meeste medewerking ondervonden.

Het is dan ook moeilijk, om zo losweg neergeschreven een uiting van dankbaarheid te geven aan allen, die met zoveel warmte en goedheid onze kleine Belgische kindertjes ontvangen hebben, vooral van de zijde van het Hollandse publiek. Aan verschillende stations was dit waar te nemen. Aardig was het, toen die kleintjes, met eigen ingeving, zonder dat iemand ze aanspoorde "Vive la Hollande!" riepen.

Belgen, laten wij vooral later, na afloop van de oorlog, dit alles niet vergeten. De Hollanders zijn op liefdadig gebied voor ons, Belgen, buitengewoon nobel geweest. Laten vooral toch enkele daden, die door sommigen tegen ons verricht zijn, dit alles niet uit het oog doen verliezen. Nu terug hebben de Hollanders getoond, in de ellende en kommer met ons mee te voelen. En u zal eens zien hoe deze oproep velen zal aansporen met een milde, weldadige hand kleinigheden voor onze kindertjes te sturen.

Een dankbaar hart moet door ons voor de heer Van Vollenhoven, Nederlands waarnemend gezant te Brussel, gedragen worden. Aan zijn bemoeiingen bij de Duitse autoriteiten is het te danken, dat deze kleinen nu hier zijn.

Op het station was mevrouw van Vollenhoven, moeder van de heer van Vollenhoven, aanwezig. Het moet dat moederhart wel goed gedaan hebben om met trots neer te kunnen zien op het werk, door haar zoon verricht. Wij hopen dan ook, steeds op de steun en de medewerking van de heer van Vollenhoven te mogen blijven rekenen.

De directie der Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, alsmede de stationschefs te Roosendaal en het personeel van de H. IJ. S. M., alsmede de militaire autoriteiten te Roosendaal, ook aan die allen, een woord van dank, met bijvoeging van een verzoek, om bij volgende gelegenheden op een even grote hulp te mogen blijven rekenen.

Als last but not least dokter Deckers te Eindhoven. Door zijn toedoen mochten al de kleintjes, die Eindhoven passeerden, druiven, chocolade en verdere lekkernijen verkrijgen.

Mocht er iemand door ons vergeten zijn, laat hem dan in mijn slotwoord samengevat worden, waarin ik allen, namens het Belgische Kindercomité, dank zeg voor alles wat er verricht is en dat Comité warm bij volgende gelegenheden aanbevelen.

J. De Bueger,
"Belgisch Kindercomité",
76b, Oude Scheveningse Weg, Den Haag

11 september 1916

Belgische kinderen.

Morgennamiddag komen te Maastricht, voor het R. K. Huisvestingscomité te Leiden, onder leiding van mevrouw de Villers

Borret 50 Frans sprekende kindertjes uit Luik en Walenland aan. Voor al deze kinderen is reeds een plaats bij particulieren gevonden. Waarschijnlijk komen er ook enige protestantse kinderen mee. Uit Luik is bericht, dat er uiterst zwakke kindertjes onder zijn; het comité heeft daarvoor de hulp ingeroepen van het Rode Kruis te Leiden, voor het verdere vervoer.

12 september 1916

Belgische kinderen.

Op maandag 25 dezer wordt er weer een aantal kinderen uit België in ons land verwacht. Velen daarvan gaan naar Zeeland; er worden er dan o.a. te Middelburg, Vlissingen en Sluis verwacht. Te Vlissingen is het strandhotel afgehuurd om de kinderen onder te brengen.

13 september 1916

Voor de Belgische vluchtelingen in Engeland werd totnogtoe gezorgd door een commissie. Voortaan komen ze onder een commissaris – het parlementslid Basil Peto – die onder de minister van Engeland komt te staan, Long.

In een aanschrijving aan plaatselijke commissies voor de Belgen, waarin de verandering wordt medegedeeld, heet het, dat er in het geheel een 250.000 Belgen in Engeland zijn gekomen. De werklieden hebben voor het merendeel werk gevonden en kunnen grotendeels hun gezin onderhouden. Maar nu de nieuwe Belgische wet alle mannen van 18 tot 40 jaar onder de wapens roept, zal er meer voor de vrouwen en kinderen moeten worden uitgegeven.

14 september 1916

Belgische kinderen.

Voor het R.-K. huisvestingscomité te Leiden zijn hedenmiddag te Eijsden 52 Belgische kinderen aangekomen.

17 september 1916

Men schrijft ons uit Sas van Gent:

Uit Zelzate zijn gisteren en heden 70 gezinnen, meestal bestaande uit vrouwen en kinderen, over de grens gekomen.

Het zijn allemaal arbeidersgezinnen, wiens hoofd en kostwinner hier ter plaatse werkzaam is in de fabrieken. Enige maanden geleden hebben zij tot de Duitse overheid het verzoek gericht zich naar Nederland te mogen begeven.

Dit verzoek is nu toegestaan. Vele families vinden een onderkomen in de leegstaande fabrieksgebouwen van de fabriek van kunstmeststoffen. Andere hebben houten gebouwtjes betrokken, waarvan de directeur der Glasfabriek er 40 ter beschikking van de uitgewekenen gesteld heeft.

Er zullen nog meer gezinnen in de gelegenheid gesteld worden over te komen, mits zich onder de leden geen jongelingen bevinden, die de leeftijd van 17 jaar of daarboven bereikt hebben.

Tot dusver is de bevolking van Sas van Gent reeds met een vierhonderdtal leden vermeerderd.

18 september 1916

Belgische kinderen.

Te Roosendaal zijn gisteren dertien Belgische kinderen uit Antwerpen aangekomen. Tien gaan heden rechtstreeks naar hun ouders die hier te lande wonen, drie zijn bestemd voor het Joodse Huisvestingscomité te Leiden.

Men meldt ons van Belgische zijde:

Het aantal Belgen, die in Engeland in de oorlogsindustrie werkzaam zijn, is betrekkelijk groot. De knapste arbeiders uit de metaalnijverheid, de wapenmakers uit het Luikse, de metallurgisten uit de nationale fabriek van oorlogswapens te Herstal, uit de werkhuizen voor automobielen en vliegtuigen van Henegouwen, Brussel, Antwerpen en Gent, hebben weten uit België te ontsnappen en zijn nu ten getale van 46.000 in Engeland als werktuigkundigen, pas- en bankwerkers bedrijvig in de oorlogsnijverheid. Daarenboven zijn er nog in Groot-Brittannië vele Belgische mijnwerkers. Ook Belgische industriëlen zijn niet onledig gebleven. Zij hebben, naast vele kleine ateliers voor afzonderlijke munitiestukken, ook vier grote munitiefabrieken gesticht, waar uitsluitend Belgische arbeiders aan het werk zijn.

20 september 1916

Te Londen is een Belg, die op 2 dezer, toen een zeppelin in de buurt was gemeld, in een koffiehuis, waar veel Belgen samenkomen, een elektrische toorts liet schijnen, tot drie pond boete veroordeeld.

21 september 1916

Belgische kinderen.

Hier ter stede heeft zich een commissie gevormd, bestaande uit enige Belgische uitgewekenen, met het doel, kinderen, die voor het

Huisvestingscomité te Leiden uit België naar Nederland worden gebracht, voor de duur van de oorlog in onze stad bij particulieren te plaatsen.

23 september 1916

Belgische kinderen.

De 135 Belgische kinderen, die door de zorgen van de afdeling Vlissingen van de vereniging Gezondheid voor het Kind zijn verzorgd, zullen zaterdag 30 dezer naar België terugkeren. Dinsdag 3 oktober zullen weer ongeveer 200 kinderen uit België te Vlissingen aankomen.

30 september 1916

Belgische kinderen.

De Belgische kinderen, die ruim 6 weken op het landgoed Klarenbeek te Arnhem hebben doorgebracht, keren heden naar België terug. Op 3 oktober zullen een aantal andere landgenootjes op hun beurt een kuur op het landgoed ondergaan.

De ongeveer 750 Belgische kinderen die door het comité Santé de l'Enfance in de gelegenheid zijn gesteld, een maand hier te lande door te brengen, keren hedenmorgen uit 's Gravenhage naar België terug.

3 oktober 1916

Belgische kinderen.

Per extra trein zijn heden te Roosendaal 928 Belgische kinderen aangekomen.

4 oktober 1916

Belgische kinderen.

Gisteren namiddag zijn te Middelburg met de trein uit Roosendaal een driehonderd kinderen uit België aangekomen, die tijdelijk in Zeeland zullen vertoeven. Een honderdtal werd te Middelburg ondergebracht in enkele gebouwen en bij particulieren: de overige 200 gingen naar Vlissingen en Domburg.

Belgische kinderen in Nederland.

Onze correspondent schrijft uit Brussel, op 3 oktober:

Zaterdagavond kwamen hier 600 Belgische kinderen terug, die door de goede zorgen van de Nederlands-Belgische commissie Gezondheid voor het Kind een viertal weken in ons land hadden kunnen verblijven. De kinderen, die er gezond en opgewekt uitzagen, werden door leden van de commissie vergezeld en aan het station opgewacht door commissieleden, met aan het hoofd de erevoorzitter de heer Van Vollenhoven, gezantschapsraad der Nederlanden.

Hedenmorgen vertrokken een achthonderd kinderen naar ons land, waaronder een zeventigtal Nederlandse kleinen uit Brussel. Te Antwerpen zouden er nog een goede tweehonderd uit die stad in de trein plaats nemen, zodat de karavaan meer dan duizend kinderen telde, allen uit verschillende delen van België.

Een vertrek uit Luik via Eijsden naar ons land is half oktober vastgesteld, daaronder zullen zich terug Nederlandse kinderen bevinden.

Belgische school te Amsterdam.

Het comité der Belgische school te Amsterdam heeft gisteren de opening van het derde leerjaar laten plaats hebben met een feestelijke bijeenkomst in het Theater Pathé, waartoe, behalve de leerlingen en hun ouders, verschillende autoriteiten uitgenodigd waren.

De heer Alberik de Swarte, voorzitter van het comité, wees in zijn openingswoord op het welslagen van de pogingen, onmiddellijk in 1914 aangewend om ervoor te zorgen, dat de kinderen der uitgewekenen behoorlijk onderwijs zouden kunnen ontvangen in den vreemde, op een zodanige wijze, dat hun schoolleven niet al te zeer gestoord zou worden tengevolge van de gedwongen overgang in een geheel andere omgeving. Begon de school in 1914 met 25 leerlingen en 5 leerkrachten, dank zij vooral de vriendelijke medewerking van het Amsterdamse gemeentebestuur, hetwelk bij het steeds stijgen der behoefte aan goede lokaliteiten onbekrompen in deze behoefte bleef voorzien, is het aantal scholieren thans 180 met 15 leerkrachten: de inrichting bestaat thans uit afdelingen voor lager, middelbaar en gymnasiaal onderwijs. Voor de meisjes bestaat een handwerkklas, terwijl ook de handenarbeid onderwezen wordt. Daarbij komen nu nog avondcursussen voor volwassenen in boekhouden, stenografie en tal van andere vakken, waarvan de kennis in het praktisch leven zowel als uit ontwikkelingsoogpunt gewenst is. Vele geïnterneerden, te Amsterdam werkzaam, en vele uitgewekenen hebben zich hiervoor laten inschrijven.

Vervolgens deelde de directeur een en ander omtrent de resultaten van het onderwijs mede, en daarna volgde voor de kinderen een bioscoopvoorstelling.

7 oktober 1916

Terug naar Frankrijk.

Uit Vlissingen meldt men ons:

Hedenavond zijn hier aangekomen ongeveer 210 vrouwen en kinderen en enkele mannen uit België en Noord-Frankrijk, allen Franse onderdanen, die verlof hebben gekregen naar Frankrijk terug te keren en nu geleidelijk met de mailboten over Engeland naar Frankrijk zullen vertrekken. Zij vertelden, dat het leven in België, vooral aan de Franse grens, buitensporig duur is.

12 oktober 1916

Belgische kinderen.

Voor het huisvestingscomité te Leiden zijn heden te Eijsden, onder leiding van mevrouw Villers, uit Luik, honderd Belgische kinderen uit het Walenland aangekomen. Er zijn vele zwakke kinderen bij.

In Zeeuws-Vlaanderen zijn weer een 50 Belgen aangekomen.

13 oktober 1916

Pensioenen aan Belgen.

Havre, 12 oktober. De Belgische minister van financiën is gemachtigd over het vierde kwartaal van dit jaar de pensioenen, waarop zij aanspraak kunnen maken, onverkort uit te betalen aan de Belgen, die uitgeweken zijn naar Nederland, Engeland, Frankrijk en Zwitserland.

21 oktober 1916

De Belgen in Nederland.

Het Haagse Correspondentiebureau deelt ons mede:

De Belgische gezant heeft verzocht van elke akte van de burgerlijke stand, een Belgisch onderdaan betreffende, een getekend afschrift, op ongezegeld papier, ten dienste van de Belgische administratie te ontvangen. Dit ter vergemakkelijking van de toekomstige taak der Belgische ambtenaren van de burgerlijke stand, die na de oorlog hun registers zullen moeten bijwerken, met betrekking tot de talrijke Belgen, die hun land hebben verlaten.

De gezant verzoekt ook dat de bevoegde Nederlandse autoriteiten lijsten zullen aanleggen van de huwelijken, door Belgen sedert het begin van de oorlog gesloten en deze lijsten zullen bijhouden. Ook dit weer met het oog op latere mededeling aan de Belgische autoriteiten.

Ten einde aan het verlangen van voornoemde gezant te voldoen, heeft de commissaris der koningin in Zuid-Holland namens de minister van justitie en de ministers van staat en van binnenlandse zaken de burgemeesters en wethouders der gemeenten in genoemde provincie verzocht de ambtenaren van de burgerlijke stand in hun gemeenten uit te nodigen de betrekkelijke lijsten en volledige afschriften van de betrekkelijke akten aan hem in te zenden, opdat die bescheiden door hem tweemaal per jaar, in januari en juli, aan het departement van buitenlandse zaken kunnen worden gezonden.

27 oktober 1916

Belgische kinderen.

Men schrijft aan het Weekblad voor Israëlitische Huisgezinnen:

Zaterdagavond en maandagmorgen heeft de heer L. Weijl, te Leiden, een langdurig onderhoud gehad met de secretaris van de Duitse legatie te 's Gravenhage, dr. Köster. Het resultaat van dit onderhoud was, dat de mogelijkheid in het vooruitzicht wordt gesteld, dat binnenkort in meer steden van België dan tot dusver het geval is geweest, het werk voor de noodlijdende Joodse kinderen kan worden ter hand genomen. Ook ten opzichte van de briefwisseling met België heeft de heer Weijl verschillende faciliteiten gekregen. O.a. heeft graaf Passenheim, met wie de heer Weijl op het Duitse consulaat te Amsterdam een onderhoud heeft gehad, hem in de gelegenheid gesteld, de briefwisseling met België voortaan via het consulaat te doen plaats vinden, hetgeen de verzending aanmerkelijk bespoedigt.